

VKTJ.01.05

Õpetus kogudusest ja koguduse õpetus

Õppeaastal 2022-2023

Kursuse maht - 6 EAP, millest 36 kontakttundi, 104 iseseisvat tööd

Kursuse läbiviija: Tarmo Toom, PhD

Ainekursuse läbinud üliõpilane

- omab baasteadmisi kristliku kiriku/koguduse tekkest ja põhilistest eklesioloogia arengujoontest;
- orienteerub Uue Testamendi ja varakristluse õpetus(t)es kogudusest, keskaja, reformatsiooni ja uuema aja eklesioloogiates
- tunneb erinevate kristlike konfessioonide eklesioloogiat ja oskab neid võrrelda;
- suudab vaagida ning kriitiliselt ja informeeritult mõelda eklesioloogia sõlmküsimustest

Hindamine:

Hindamismeetodid	Esitamise tähtaeg	Hindamiskriteeriumid
Kohustuslik lugemine	August 2022 kuni Juuni 2023	
Kaks kirjalikku tööd 1. Mida siis Piibel kogudusest ütleb? 2. Mida tähendab Mt 16:18 ja miks?	Oktoober 2022	ME (Mitteeristav) Ligikaudu 500 sõna (+- 10). Väikesemahulised tööd eeldavad kirjalikku lühivastust. Hinnatakse korrektsust, asjatundlikust, ja informeeritust ülesande sisukal täitmisel. Tekstis on kasutatud vähemalt 3 akadeemilisse konteksti sobivat allikat ja need on viidatud.
Kirjalik eksam, mis kontrollib tudengite teadmisi esimese osa loengumaterjali ja loetud kirjanduse osas.	Jaanuar 2023	E (Eristav) Tudeng demonstreerib, et on vastava osa õpiväljundid omandanud
Kirjalik töö (anabaptistlik eklesioloogia)	Märts 2023	ME (Mitteeristav)
Kirjalik töö	April 2023	E (Eristav)

		<p>Mini-essée (ca 1200 sõna) "Minu kodukoguduse eklesioloogiline analüüs" (vt juhend)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tudengitel tuleb demonstreerida oma teadlikkust ja asjatundlikkust ning mitte lihtsalt tsiteerida piiblisalme. • Kirjatöö sisu vastab essée pealkirjale. • Tekst on korrektne, kirjakeele stiilis ja vormistatud stiilinõute kohaselt. • Essée kasutab loetud kirjandust ja viitab sellele korrektselt. • Seisukohti on põhjendatud ja seostatud loetud kirjandusega. • Essée näitab üliõpilase analüütilist mõtlemist, arutlusvõimet ja põhjendatud seisukohtade esitamist.
Kirjalik eksam, mis kontrollib tudengite teadmisi 2. osa loengumaterjali ja loetud kirjanduse osas.	Juuni 2023	E (Eristav) Tudeng demonstreerib, et on vastava osa õpiväljundid omandanud

Lõpphinde kujunemine:

- Kõik mitteeristavad hindamismeetodid (3 kirjalikku tööd) on tehtud vastavalt hindamiskriteeriumidele
- Kursuse lõpphinne kujuneb Mini-essée ja kahe kirjaliku eksami hinde keskmise põhjal.
- Eksami tegemise eelduseks on õigeaegne kirjatööde esitamine.

Õppeprotsess:

Kontakt-tunnid	Iseseisev töö enne vastavaid loenguid	Loengutes käsitletavat teemad
September (4t)	<ul style="list-style-type: none"> • "Kogudus ja kogukond" • Migliore (mudelid) 	<p>Esimene osa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sissejuhatus: ainevald, teemad ja probleemid • Koguduse atribuudid • Koguduse mudelid 1

		<ul style="list-style-type: none"> • Koguduse mudelid 2
Oktoober (4t)	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Kodune töö 1</u>: mida siis Piibel kogudusest ütleb? Rm 13:1-7, Fil 2:15, 3:18-20, 1 Pt 2:13-17, Ilm 14:9-11, 17:5-6,15-18 • <u>Kodune töö 2</u>: Mida tähendab Mt 16:18 ja miks? 	<ul style="list-style-type: none"> • Uus testament kogudusest 1a: kirjad • Uus testament kogudusest 1b: kirjad • Uus testament kogudusest 2: evangeeliumid • Uus testament 4 ja varakristlik eklesioloogia 1: Peetrus ja apostlik suksessioon
November (4t)	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Liber pontificalis</i> 1-5 • <i>De lapsis</i> • Toom, 207-225 	<ul style="list-style-type: none"> • Varakristlik eklesioloogia 2: kirikukord, juhtimisstruktuurid • Varakristlik eklesioloogia 3: piiskopi amet • Varakristlik eklesioloogia 4: tagakius, meelearandus ja taasühinemine kogudusega
Detsember (4t)	<ul style="list-style-type: none"> • Kyprianus, <i>De unitate</i> 4-5 (lk 150-155) • Hiimets, 33-76 • Toom, "An Expedient Doctrine: Separation of Church and State in the Donatist Controversy" 	<ul style="list-style-type: none"> • Varakristlik eklesioloogia 5: Cyprianus ja Augustinus, koguduse ühtsus, ristimine ja taasristimine • Varakristlik eklesioloogia 6: Donatistid ja Augustinus, sakramendid • Varakristlik eklesioloogia 7: riik ja kirik • Varakristlik eklesioloogia 8: naiste juhtrollid ja ordinatsioon 1
Jaanuar (4t)	<ul style="list-style-type: none"> • Eisen, introduction to <i>Women Officeholders</i>, 1-18. • EKSAM • Madigan, 369-386 	<ul style="list-style-type: none"> • Varakristlik eklesioloogia 9: naiste juhtrollid ja ordinatsioon 2; kordamine, arutelud, tudengite küsimustele vastamine; eksam <p>Teine osa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Varakristlik teoloogia 9: paavstluse teke • Keskaegne eklesioloogia 1: varajase keskaja paavstlus • Keskaegne eklesioloogia 2: Gregoriuse reform, investituur, Avignoni paavstlus, suur skism
Veebruar (4t)	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Augsburgi usutunnistuse apoloogia</i> Artikkel VII ja VIII (lk 104-116) • Savoy deklaratsioon 26-27 	<ul style="list-style-type: none"> • Keskaegne eklesioloogia 3: konsiliarism • Keskaegne eklesioloogia 4: Wyclifi ja Hussiitide eklesioloogia • Protestantlik eklesioloogia 1: luterik eklesioloogia • Protestantlik eklesioloogia 2: reformeeritud eklesioloogia
Märts (4t)	<ul style="list-style-type: none"> • Schleithemi usutunnistus • <u>Kodune töö 3</u>: Mis on iseloomulik anabaptistlikule eklesioloogiale? 	<ul style="list-style-type: none"> • Protestantlik eklesioloogia 3: anabaptistlik eklesioloogia • Protestantlik eklesioloogia 4: anglikaani eklesioloogia

		<ul style="list-style-type: none"> • Katoliiklik eklesioloogia: Trento kirikukogu järgne eklesioloogia • Puritaanide eklesioloogia
Aprill (4t)	<ul style="list-style-type: none"> • Pilli, "Vaimulik kutsumustöö ja ordineerimine" • <i>Lumen Genitum</i> • Kirjalik töö 4: "Minu kodukoguduse eklesioloogiline analüüs" 	<ul style="list-style-type: none"> • Pietistide eklesioloogia • Baptistlik eklesioloogia • Uuemaaja eklesioloogia 1: Vatikan I ja II eklesioloogia • Uuemaaja eklesioloogia 2: Metodistide ja Nelipühilaste eklesioloogia
Juuni (4t)	<ul style="list-style-type: none"> • WCC "The Unity of the Church as <i>Koinonia</i>: Gift and Calling" • EKSAM 	<ul style="list-style-type: none"> • Uuemaaja ekslesioloogia 3: evangelikaalne ja restauratsioonismi eklesioloogia • Uuemaaja ekslesioloogia 4: Karismaatiline eklesioloogia, uued vormid, <i>network</i> eklesioloogia • Uuemaaja eklesioloogia 5: oikumeenilised teemad • Kordamine, arutelud, tudengite küsimustele vastamine; eksam

Õppekirjandus:

Augsburgi usutunnistuse apoloogia;

<https://www.eelk.ee/wp-content/uploads/2015/11/Augsburgi-usutunnistuse-apoloogia.pdf>.

Hiiemets, *Cyprianus: kirikuisa ja märter*. Tallinn: Eesti Kirik, 1937, 33-76.

Küprianus, *De lapsis*. St. Cyprian of Carthage, *On the Church: Select Treatises*, toim.

A. Brent. Popular Patristic Series. New York: St. Vladimir Seminary Press, 2006, 99-143.

_____. *De unitate*. St. Cyprian of Carthage, *On the Church: Select Treatises*, toim. A. Brent.

Popular Patristic Series. New York: St. Vladimir Seminary Press, 2006.

Lumen genitum;

https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19641121_lumen-gentium_en.html.

Madigan, K. *Medieval Christianity: A New History*. New Haven: Yale University Press, 2015, 369-386.

Migliore, D. L. *Faith Seeking Understanding: An Introduction to Christian Theology*, 3d ed. Grand Rapids: Eerdmans, 2014, 265-272.

Milton, A. *England's Second Reformation: The Battle for the Church of England, 1625-1662*.

Cambridge: Cambridge University Press, 2021, , 395-417.

Rosenvald, J., K. Pajusalu ja T. Pilli, "Kogudus ja kogukond: lingvistilised, teoloogilised ja sotsioloogilised seosed." *Usuteaduslik ajakiri* 1/79 (2021): 56-77.

Pilli, T. "Vaimulik kutsumustöö ja ordineerimine" (käsikiri).

Savoy usutunnistus 26 (church) ja 27 (communion of saints); https://www.the-highway.com/savoy_declaration.html.

Schleithemi usutunnistus.

<https://courses.washington.edu/hist112/SCHLEITHEIM%20CONFESSION%20OF%20FAITH.htm>.

The Book of Pontiffs (Liber Pontificalis), ed. R. Davis. Translated Texts for Historians. Liverpool: Liverpool University Press, 2010 (3d. ed.).

“The Unity of the Church as Koinonia: Gift and Calling,” WCC, The Canberra Statement: <https://www.oikoumene.org/resources/documents/the-unity-of-the-church-as-koinonia-gift-and-calling-the-canberra-statement>.

Toom, T. *Varakristlik teoloogia*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus, 2022.

_____. “An Expedient Doctrine: Separation of Church and State in the Donatist Controversy,” *JES* (2020), 63-77.

Soovitatud teatmeteosed:

Avis, P. (ed.), *The Oxford Handbook of Ecclesiology*. Oxford: Oxford University Press, 2018.

Bender, K. J. and D. S. Long (eds.), *T&T Clark Handbook of Ecclesiology*. London: Bloomsbury/T&T Clark, 2020 (2022).